

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

Факультет фінансів

Кафедра фінансів

галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
спеціалізація Фінанси і кредит

Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

Форма навчання: заочна

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **«Новітні інструменти фінансового ринку в Україні»**

студента Блаженного Назарія Валерійовича
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Науковий керівник кандидат економічних наук
(науковий ступінь, учене звання)

Щербина А.Г.
(підпис) (прізвище, ініціали)

**Магістерська дипломна робота допущена до захисту в
Екзаменаційній комісії з атестації здобувачів вищої освіти**

Завідувач кафедри д.е.н., професор
В. Федосов
(підпис)

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	7
1.1. Інструментарій фінансового ринку.....	7
1.2. Еволюція правового поля фінансового ринку як чинник розвитку ринку капіталу України.....	12
1.3. Наукова проблематика використання новітніх фінансових інструментів залучення капіталу у сучасній економіці.....	22
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	37
2.1. Алгоритм дослідження фінансових інструментів з використанням математичного та статистичного інструментарію	37
2.2. Оцінка закономірностей і тенденцій розвитку фінансових інструментів за кількісними та якісними показниками, визначення основних його тенденцій та проблем розвитку	46
2.3. Аналіз інструментів фінансового ринку на основі розробленого алгоритму.....	50
РОЗДІЛ III. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	61
3.1. Адаптація світового досвіду використання фінансових інструментів у вітчизняній практиці.....	61
3.2. Застосування фінансових інновацій в банківському секторі.....	68
3.3. Перспективи застосування фінансових інновацій для розвитку фінансового ринку України.....	77
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансовий ринок є важливою складовою економіки будь-якої країни. Від його стану та ефективності функціонування також залежить економічний розвиток України. Трансформація українського фінансового ринку, яка набула хаотичного та непослідовного характеру через постійні кризові явища та несистемний підхід з боку державних органів регулювання, не призводить до якісних та кількісних покращень інфраструктури та розвитку фінансового інструментарію. Це, у свою чергу, негативно впливає на кругообіг фінансових ресурсів всередині держави і низькому рівню нагромадження капіталу населенням та іншими економічними одиницями, .

Сучасний стан фінансового ринку України характеризується нестабільністю, низькою ефективністю розподілу фінансових ресурсів, слабким розвитком фінансових посередників та інфраструктури. Фінансова та валютна нестабільність, військовий конфлікт та окупація 7% території України сприяли погіршенню умов для належного розвитку локального фінансового ринку. Навіть доволі сильно розвинена банківська система отримала суттєві негативні наслідки від розгортання подій в країні. Не сприяє розвитку фінансового ринку і низька фінансова культура суспільства, що характеризується низькою депозитною активністю, високим рівнем неповернення кредитів, недовірою до запровадження новітніх інструментів та нових продуктів на ринку фінансових послуг. Однак, без ефективного використання фінансових інструментів, потужного фінансового ринку неможливий розвиток України в цілому. Саме тому, дослідження ринку фінансових інструментів є надзвичайно актуальним та вкрай необхідним. Підкреслює актуальність теми зацікавленість в ній фахівців високого рівня.

Теоретичні й інституціональні засади досліджуваної проблеми сформувалися завдяки фундаментальним дослідженням відомих зарубіжних учених, зокрема: Г. Дж. Александера, Дж. В. Бейлі, Ф. Мишкіна, Р. Мертона, Р. Т'юлза, Б. Фельдмана, Р. Г. Хаббарда, У. Ф. Шарпа та ін. Теоретичні положення були розвинуті науковими школами інших країн. Так, відомі наукові праці російських учених О.

Є. Абрамова, А. М. Буреніна, Б. Б. Рубцова, Я. М. Міркіна, З. О. Воробйової, О. Ковальова та багатьох інших.

Дослідженню питань стану та розвитку вітчизняного фондового ринку, його взаємозв'язкам із процесами, що відбуваються в економіці, приділяють увагу В. С. Загорський, Ю. Я. Кравченко, В. М. Шелудько та ін. Як інструменти інвестиційного процесу розглядають у своїх роботах І. О. Бланк, Б. Л. Луців, А. А. Пересада, І. Л. Сазонец та багато інших учених. Сфері вивчення ринку похідних інструментів присвячені роботи Г. І. Андрєєвої, І. М. Бурденко, Л. О. Примостки, О. М. Сохацької та ін. В українській економічній літературі дослідження інновацій на фінансових ринках набуло актуальності лише в останнє десятиріччя. У працях вітчизняних науковців, таких як: Г. Азаренкова, І. Андрощук, Л. Антонюк, С. Єгоричева, Г. Карпенко, В. Корнєєв, Д. Кочергін, О. Кравчук, Т. Медвідь, О. Мозговий, Т. Мусієць, А. Поручник, В. Савчук та ін. – цим питанням приділяється багато уваги.

За останні роки на фінансових ринках розвинених країн спостерігається бурхлива інноваційна діяльність, унаслідок якої з'явилися нові продукти, у т. ч. нові форми деривативів, альтернативні продукти перенесення ризику, біржові індексні фонди. Учасники інноваційної діяльності намагаються створити такі продукти, які б відрізнялися від існуючих і відповідали поступовим або стрімким змінам у економіці. Цим пояснюється пильна увага зарубіжних економістів до питань фінансових інновацій: у різні роки їх досліджували Ф. Аллен і М. Скоулз, Ф. Блек і Д. Гейл, Д. Даффі і Б. Грехем, Р. Рахі і В. Зільбер, Г. Кроуфорд і Б. Сена, Ф. Лонгстафф, Дж. Метьюз, Р. Мертон, В. Міллар, М. Міллер, Е. Роджерс, Дж. Уолмслі, Дж. Фіннерті та ін.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є інструменти фінансового ринку. Предметом дослідження є застосування інноваційних фінансових інструментів для розвитку фінансового ринку України.

Метою роботи є розробка пропозицій по запровадженню нових інструментів фінансового ринку як механізму залучення капіталу на розвиток економіки України.

Крім того актуальним є аналіз особливостей запровадження інноваційних фінансових інструментів, залучення інвестицій юридичних осіб для розвитку реального сектору економіки України.

Завдання дослідження, які повинні забезпечити досягнення поставленої мети.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: визначити негативні тенденції фінансового ринку України; розглянути законодавчу та нормативну базу, а також такі показники, як: споживча інфляція; рівень доларизації кредитів і депозитів; рівень золотовалютних резервів, рівень середньозважених ставок за новими кредитами не фінансовим корпораціям у національній валюті; впровадження принципів та цілей регулювання ринку цінних паперів; статус фінансового ринку України; рейтинги Світового банку в частині захисту міноритарних інвесторів; за рівнем капіталізації лістингових компаній; за обсягом торгів на фондового ринку; економічної свободи; напрямки розвитку інструментів ринку цінних паперів.

Методи дослідження, основні методи та прийоми аналізу, які використані при виконанні роботи.

Метод – система принципів, вимог та правил, якими ми можемо досягти поставленої мети. При проведенні дослідження використовувалися загальнонаукові методи спостереження, порівняння, моніторингу, теоретичні методи аналізу, систематизації, синтезу, аналогії та історичний метод.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження можуть бути використані для порівняння стану, динаміки та визначення пріоритетів реформування в сфері фінансових ринків.

Крім того наведені дані можуть бути використані для певного законодавчого, організаційного впо рядкування та впровадження повного спектру фінансових інструментів.

Необхідним кроком на сучасному етапі функціонування ринку цінних паперів є розробка новітніх фінансових інструментів, які сприяли б залученню населення в інвестиційний процес.

Наведені шляхи вирішення проблем щодо стратегічної політики держави в галузі випуску та обігу фінансових інструментів, підвищення інвестиційної привабливості ринків капіталу для корпоративних та приватних інвесторів, створення правових засад сек'юритизації боргових зобов'язань, зниження інвестиційних та кредитних ризиків, підвищення рівня захисту прав інвесторів і кредиторів.

Результати дослідження можуть бути використані при розробці єдиного закону, який регулював би систему фінансових інструментів, їх регулювання, випуск та обіг, який заснований на вимогах Цивільного кодексу України, Податкового кодексу України, Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про державне регулювання ринку цінних паперів», що забезпечить розвиток ринку деривативів, приплив інвестицій в економіку, появу високодохідних хеджфондів, прозорість торгів тощо.

При написанні дипломної роботи використовувалися інформаційні джерела мережі Internet, пакети програм Matlab, MS Excel для аналізу на ПК.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. – К.: Ника-Центр, 1999. – Т.1. – 185-259 с.
2. Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера / И. А. Бланк. – К. :Ника- Центр : Эльга, 2001. – 480 с. – (Б-ка фин. менеджера).
3. Богоявленський О.В. Фінансове посередництво в інвестиційній діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2011_35/11bovaia.pdf.
4. Вайн С. Опционы: полный курс для профессионалов / С. Вайн ; ред. П. Суворова. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 466 с.
5. Василик О.Д. Теорія фінансів: підруч. / О.Д. Василик. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.
6. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами / Дж. К. Ван Хорн ; глав. ред.серии Я. В. Соколов ; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 800 с.
7. Воронцовский А. В. Управление рисками : учеб. пособие / А. В. Воронцовский. –СПб., 2000. – 206 с.
8. Галанов В. А. Производные инструменты срочного рынка: фьючерсы, опционы, свопы / В. А. Галанов. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 464 с.
9. Гапонюк М. Інститути спільного інвестування в си стемі факторів ощадної активності населення [Електрон ний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/jee/ua/2011_1/jee1ua/03H_ua.pdf.
10. Грязнова А. Г. Финансы : учебник / А. Г. Грязнова, Е. В. Маркина. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 500 с.
11. Гроші і кредит: підручник / за ред. Б.С. Івасіва. – К.: КНЕУ, 1999. – С. 74-80.
12. Доунс Дж. Финансово-инвестиционный словарь / Дж. Доунс, Дж. Э. Гудман ; пер. с англ. – М. : Инфра-М, 1997. – 586 с.

13. Єрмошкіна О. В. Фінансові інновації як основа розвитку фінансового ринку України / О. В. Єрмошкіна // Науковий вісник Херсонського державного університету: науковий журнал. – Херсон, 2015. – Випуск 10, частина 2. – С. 141 – 146.
14. Еш С.М. Фінансовий ринок: навч. посіб. – 2-е вид. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 528 с.
15. Іванов В.М. Фінансовий ринок: конспект лекцій / В.М. Іванов. – К.: МАУП, 1999. – 112 с.
16. Ковальчук С.В. Фінанси: навч. посібник / С.В. Ковальчук, І.В. Форкун. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2006. – 568 с.
17. Кучер Т. Л. Вплив інноваційних інструментів фінансового ринку України на прямі і ноземні інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: econa.org.ua/index.php/econa/article/download/937/pdf_595
18. Луцишин З. Сучасна світова фінансова архітектоніка: тенденції та суперечності розвитку в умовах глобалізації // Економічний Часопис-XXI.– 2005.– №5–6. – С. 27–36.
19. Макмиллан Л. Г. Опционы как стратегическое инвестирование / Л. Г. Макмиллан ; пер. с англ. – М. : Евро, 2003. – 1225 с.
20. Миркина Я. Рынок ценных бумаг России: воздействие фундаментальных факторов, прогноз и политика развития. – М.: Альпина Паблишер, 2002, – 360 с.
21. Новий курс: реформи в Україні 2010-2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
22. Опарін В. Основні аспекти формування фінансового ринку як форми переміщення фінансового капіталу / В. Опарін // Економіка та держава. – 2011. – №7. – С. 21-28.
23. Опарін В.М., Шумська С.С. Фінансовий потенціал України: методологічні засади визначення, кількісні параметри та напрями його нарощування // Фінансова політика та податково-бюджетні важелі реалізації / Під ред. А.І. Даниленко. Том 1. – К. : Фенікс, 2008. – С. 77-98.

24. Породко Ю.М. Особливості функціонування інвестиційних фондів як досконалої форми капіталовкладення фінансових ресурсів населення [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2011_3/244.pdf.

25. Проект Закону України "Про похідні (деривативи)" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ligazakon.ua/1_doc.2/nsf.

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» // Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559.

27. Про цінні папери та фондовий ринок //Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV.

28. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР (зі змінами): [Електр. ресурс]. — <http://portal.rada.gov.ua/>

29. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI: [Електр. ресурс]. — <http://zakon1.rada.gov.ua/>

30. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV: [Електр.ресурс]. — <http://zakon1.rada.gov.ua/>

31. Проект Закону про похідні (деривативи) від 30.05.2011 № 8576: [Електр. ресурс] —http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=40500.

32. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: [монографія] / за заг. ред. д.е.н., професора С. В. Онишко. — Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2016. — 452 с.

33. Ромашко О.Ю. Регулювання міжнародних фондових ринків: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. — 240 с.

34. Рубцов Б.Б. Мировой фондовый рынок: объемы и динамика // Портфельный инвестор.— 2008.— №2. — С. 114–117.

35. Рубцов Б.Б. Тенденции развития мировой экономики и фондовый рынок России // Рынок ценных бумаг.— 2000.— №12. — С. 14–16.

36. Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: навч. посіб. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 384 с.

37. Ходатвська В.П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: навч. посіб. / В.П. Ходатвська, В.В. Беляев. – К.: ЦУЛ, 2002.

38. Шарнопольська О.М. Механізм інтеграції України у світовий фондовий ринок : автореф. дис... канд. екон. наук : спец. 08.05.01 / О.М. Шарнопольська. — Донецьк, 2005. — 20 с.

39. Іващенко М.В. Інвестиційна поведінка домашніх господарств: інституціональний аспект [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2010_64/5_01.pdf.

40. Савчин В.П. Фондовий ринок України та перспективи його розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2012_36/statti/4_5.htm.

41. Коттл С. “Анализ ценных бумаг” Грэма и Додда / С. Коттл, Р. Ф. Мюррей, Ф. Е. Блок ; пер. с англ. – М. : ЗАО “Олимп-Бизнес”, 2000. – 704 с.

42. Финансовый кризис в России и в мире / под ред. Е. Т. Гайдара. – М. : Проспект, 2009. – 256 с.

43. Фабоцці Ф. Управління інвестиціями / Ф. Фабоцці ; пер. с англ. – М. : Инфра-М, 2000. – 932 с.

44. Халл Дж. К. Опционы, фьючерсы и другие производные финансовые инструменты / Джон К. Халл ; пер. с англ. и ред. Д. А. Ключина. – 6-е изд. – М. ; СПб. ; К. : Вильямс, 2007. – 1056 с.

45. Інновації для розвитку ринку : річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/fund/analytics>.

46. Объем лизинговых операций в 2012 году вырос на 30 % [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://delo.ua/finance/zadokumentirovannyj-godovoj-lizingovyjborotv-ukraine-vyros-do-202386/?supdated_new=1381754135.

47. Москвин В. Н. Государственные и рыночные механизмы управления недвижимостью через финансовые институты / В. Н. Москвин, И. С. Бессараб // Сб. __Tufano P. Financial Innovation: Handbook of the Economics of Finance (Volume

1a: Corporate Finance) / G. Constantinides, M. Harris and R. Stulz eds. – Amsterdam: Elsevier, 2003. – P. 307–336.

48. Finnerty J.D. Financial engineering in corporate finance: An overview // Financial Management. – 1988. – № 17. – P. 14–33.

49. Merton R.C. Financial innovation and economic performance // Journal of Applied Corporate Finance. – 1992. – № 4. – P. 12–22.

50. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (зі змінами) // ВВР. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

51. Офіційний сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (<http://www.ssmc.gov.ua>).

52. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. – Статті 20, 26: [Електр. ресурс]. – <http://zakon1.rada.gov.ua/>

53. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР (зі змінами). – Ст. 4: [Електр. ресурс]. – <http://portal.rada.gov.ua/>

54. Угода про систему заходів щодо зниження ризиків невиконання зобов'язань за строковими контрактами, укладеними на ПАТ “Українська біржа”: [Електр. ресурс]. – <http://fs.uh.ua/files/112>.

55. Bank for International Settlements / 78-th Annual Report / Basel // www.bis.org.

56. Greenspan A. Statement by Alan Greenspan, Chairman, Board of Governors of the Federal Reserve System, before the Committee on Banking and Financial Services, US House of Representatives, February 11, 1999 // Federal Reserve Bulletin.– 1999.– April.

57. Krugman P. (1998), The Return of Depression Economics, Cambridge, MIT Press.

58. Krugman P. The Return of Depression Economics. – Cambridge, MIT Press. 1998.

59. Mirkin, Y. (2002), Securities Market of Russia: the impact of fundamental factors, prognosis and development policy. Moscow: Alpina Publisher 360 p.(in Russ).

60. Lutsyshyn, Z. (2005), “Current global financial architectonics: tendencies and contradictions of development under globalization”, *Economic Journal-XXI*, vol. 5-6, pp. 27-36. (in Ukr).

61. Sachs J., Tornell A., Velasco A. *Financial crises in emerging markets: the lessons from 1995*. Working paper 5576. – Cambridge, MA: NBER. – October 2002.

62. Stiglitz J. *Globalization and its discontents*. – New York: W.W. Norton., 2002.

63. *The Global Competitiveness Report 20092010* [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http:// www.weforum.org](http://www.weforum.org). 6. *The Financial Development Report 2010* [Електрон ний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.weforum.org>.

64. Oparin, V.N., Shumska, S.S., (2008) *The financial potential of Ukraine : Methodological principles determining quantitative parameters and growth trends of its. Fiscal policy and fiscal levers sales / Ed. Danilenko, A.I. Volume 1*. – Kiev.: Phoenix., 77-98 (in Ukr).

65. Heytsy, V.M., (2010), *New Course: Reforms in Ukraine 2010-2015*. National report. Kiev.: SPC Vernadsky National Library, 232 p, (in Ukr).

66. Romashko, O. (2000), *Regulation of international stock markets*, Teach. Guide, Kiev, MBK, 240p, (in Ukr).

67. Rubtsov, B.B., (2008), *World stock rinok: production volume and dynamics*, Portfolio investors, vol. 2. pp.114-117, (in Russ).

68. Rubtsov, B.B., (2000), *Trends in the global economy and stock market in Russia*, Securities market, vol.12, pp. 14-16, (in Russ).

69. Sharnopolska, A.M. (2005) “The mechanism of integration of Ukraine into the global stock market”, Ph.D. Thesis, *World Economy and International Economic Relations*, Donetsk National University, Donetsk. (in Ukr).

70. Greenspan A. Statement by Alan Greenspan, Chairman, (1999), “Board of Governors of the Federal Reserve System, before the Committee on Banking and Financial Services”, *Federal Reserve Bulletin*, April.

71. Sachs J., Tornell A., Velasco A. (2002), “Financial crises in emerging markets: the lessons from 1995”. Working paper 5576, Cambridge.

72. Stiglitz J. (2002), "Globalization and its discontents", New York: W.W. Norton.